

Aki a vőgőn nevet - Csata a La Plata torkolatnál

Hozzáadta: Imi

2005. február 27. Vasárnap 11:05

Utolsó frissítés 2007. szeptember 11. Kedd 09:10

Kétszázötvenkét egy kis árást a Graf Spee-ről a tengeri lények rovat számára, nem rág volt a csata, ill. a hajó első áldozata a fordulója.

December 13. szerdára esett. A hajnali derengés szőp időt jósolt, a tenger csendes volt, gyenge délkeleti szél fűjt. A cirkálók, elöl az Ajax, mögött az Achilles és az Exeter, 14 csomó sebességgel haladtak egymás mögött, és semmi sem utalt arra, hogy olyan tengeri dráma készül, amely csakhamar lekeleti az egész világot. Ezalatt a nappal zsebszöveg nem talált zsákmányra.

Ezért kissé elfordult és most délkeleti irányban haladt. Langsdorff nem sejtette, hogy egyenesen a brit cirkáló felé tart. Reggel hat órákor a megfigyelőhelyen állás szerint a láthatáron, 12 mérföldnyire, hajóirbocot vett észre. A vezénylőhőn felberregett a telefon, s a tengerész tájékoztatta a kapitányt felfedezéséről. Langsdorff belépett a hírcsőbe és felismerte, hogy nem egy, hanem három hajó közeledik. Néhány perccel később megállapította, hogy hadihajók. Nem lehetett ketszöveg, hogy ellenszöveg hajók.

Eleinte úgy látszott, hogy a tévőli kétértelműen egy cirkáló és két romboló alkotja. És ekkor Langsdorff vezénylő kétértelműen el. Azt hitte, hogy az ellenszöveg hadihajók egy Dél-Amerikából Európába felé tartó konvojt kísérik. Lenyűgöztette a gazdag zsákmány ígérete, hiszen a Graf Spee lényegében számára egy cirkáló és két romboló jelenthetett komoly akadályt. Gyors táncosok között hirtelen Kay sorhajóhadnagyot, az első tisztet, Wattenberg navigációs tisztet és az egyik társat. Mégiscsak habozott kissé.

Kétszázötvenkét el az érintkezést, talán még nem tudnak rálunk

javasolta Kay s emlíkezett arra a berlini utasításra, ami határozottan ávta a Graf Speet a kockázatos akcióktól. Langsdorff azonban már határozott, s a parancsnok szava dőlt. A gyengén védelmezett konvoj látomásai győzték a józan megfontolás felett. A hajó hangszárnyában nyomban felhangzott a kapitány parancsa:

Harcállásokba!

Egy pillanat alatt áronk mozgás támadt az egész hajón. Az emberek siettek elfoglalni helyüket a lényeknek, az irányzókoknál, a szerraktárakban, ahogyan azt a hosszú napok alatt számtalanszor begyakorolták. Csattogva zártak be a hajó társasában a vébiztos rekeszfalak, a tisztek kiegészítik a jelzőberendezéseket és a hírközlő vezetékeket. A brit cirkáló hat óra tízenegy perckor észlelték a zsebszövegét. Harwood sorhajókapitány elge lehetett: számtalán bevált, a kalózhajó pontosan ott bukkant fel, ahol várták. Mind a három brit hajó megszálltak a színpadon, s a cirkáló percek alatt harcra késztetve álltak. Mindnyájan tudták, hogy áthalálharc vár és noha már hetek óta vártak erre az alkalomra, a Gráf Spee lassan forduló lényegében állt, semmi javat sem biztatott.

Az Exeter nehézcirkáló nagy fordulatot tett nyugati irányba azzal a szándékkal, hogy balra kerékeljen a német hajó felé. Az Ajax és az Achilles szövegére tartott, hogy majd jobbra támadjon. A cirkáló igyekeztek minél előbb elérni a maximális sebességet, manővernek, amelynek során az Exeter a Graf Spee-től balra, az Ajax és az Achilles pedig jobbra foglalt állást, arra kellett kényszeríteni az ellenfelet, hogy vagy megossza a terepet, vagy pedig egyik oldalát fedezetlenül hagyja. Langsdorff kapitány nyugtalanul figyelte ezt a manővert. A helyzet egyáltalánban nem úgy alakult, ahogyan feltételezte.

Mindenekelőtt felismerte, hogy három ellenszöveg cirkálóval kérelt szembe, mi több, a cirkáló és két romboló felvenni a

harcot. Előnyös taktikai helyzetűek parancsnokaik eltűnésükkel. A tapasztaltak igazán tanóskodott. Kay bizonyos előreléptellességgel figyelte parancsnokának gondterhelt arcát.

Ha nem hallgatott a tanácsra, csináljon, amit tud!

- ezt járulta el a tekintete. Langsdorff megsejtette, mit gondol Kay, odafordult hozzá s mintegy magyarul kiáltott: "Nem volt mit tenni, gyorsabbak nálunk, s ha nem vennénk fel a harcot, akkor is a nyomunkban maradnánk, s addig adnánk jelentéseket a mozdulatainkról, amíg ide nem érne a főbrit hadiflotta.

Kay nem válaszolt, de Langsdorff nem is várta feleletet. 6 óra 18 perckor tájékoztatást adott. A 280 mm-es lövegek torkolata köré irányba fordult; a zsebcsatahajó egyik fő lövegtornya az Exetert vette célba, a másik az Ajaxot és az Achillest. A Graf Spee megpróbálta az első lövést, s az Exeter közelében magasra szállt a tenger. Körülbelül az Exeter előtt a fő löveg válaszolt, s hamarosan csatlakozott a köré hajtású löveg is. Az első lövést elkerülte a német csatahajó, de a harmadik már célba talált.

Langsdorff felismerte, hogy a nehézcirkáló az első számú ellenség, azt kell harcközpontjává tennie, amíg nem körbeveszi. Pontosabban, mielőtt a gyorsan felépülő fő löveg olyan távolságra kerül, ahonnan eredményesen támadhat. Ezért parancsot adott, hogy valamennyi nehézlöveg az Exetert vegye célba. A német hajók támadtak hamarosan megmutatták, hogy jók a mesterháziak. A belső vízszintes zsebcsatahajónak köré a lövéstől kezdve az első lövéstől kezdve a harmadik már telibe talált. Ettől a pillanattól kezdve egyik csapás a másik után érte a brit nehézcirkálót.

A gránátoszilánkok halálra sebeztek a fedélzeti lövegek és a torpedóvetők kiszolgáló személyzetét. Aztán telítette a "B" lövegtornyot, amely harcközpontjává vált. Egy másik gránátot köré a vezénylőhöz mellett csapott meg a tenger vagy megsebesített majdnem mindenkit, aki a közelben tartózkodott. Körülbelül az Exeter mellett a Bell kapitány mellett állt, a helyszínen meghalt, maga a kapitány megsebesült kisebb sérülésekkel. Ugyanakkor megszakadt az első lövéstől kezdve a vezénylőhöz és a kormányhöz közt a kapcsolat, vagyis ettől a pillanattól kezdve a hajó gyakorlatilag irányát a német flotta maradt, s kezdett elfordulni jobbra, egyenesen a Graf Spee felé.

Szerencsére az ellenőrző vezénylő állásán tartózkodó tiszt tájékoztatást fogta, mi történt, s igyekezett juttatni a hírt az irányítóhoz. Kritikus pillanat következett, amikor a hajó elfordulásánál úgy tűnt, hogy a döntő pillanatban a köré a löveget nem lehet irányítani a célra. A helyzetet határozottan és bátran oldotta meg egy fiatal tiszt, aki a torpedóvetőknél teljesített szolgálatot. Mihelyt felismerte, hogy a hajó nem tudja irányítani a vezénylőhöz dróttal, sajtóval azonnal parancsot adott a kormányhöz az irányítóhoz.

Ekkoriban Bell, az Exeter parancsnoka, megpróbálta átvenni a hajtás vezénylését, hogy innen irányítsa a hajót. Amikor a tájékoztatást kapta a gránátos löveg leszállt a hajó szerkezeti részek felé, rájött, hogy ennél a vezénylőhelynek is megszaktak a kapcsolata a hajó fontosabb harcállásaihoz. Parancsait ezért futólagosan adta tovább, emberei a saját és az ellenség lövegek sávjait támadták a közelben valóban csodálatra méltó bátorsággal tanúsították. A brit cirkáló a gy akaratlanul is visszatért a hátráló helyzetből ahhoz a mélyhez, amit a régi idők hadihajói alkalmaztak. A gy segített magán Bell kapitány egységén az akciót befejezéséig. Az admirális szájraz, hivatalos jelentése később leírta:

Nehezen rhatók le azok a nehézségek, amiket a hajó ilyen irányú tájékoztatója jelentett a köré a harc körülményei, amikor a legénység mind a saját, mind az ellenség sávjait támadták.

Az Exeter előtt a fő löveg köré a célra, s az ellenség gránátjai számát helyen felszálltatták a felépítéssel. De végül a brit nehézcirkáló támadásainak is sikerült visszavágniuk. A hajtású löveg a lövéstől kezdve eltalálta a Graf Spee, szétverte a hajó konyháját, az élelmiszerraktárát, tönkretette a fő vezérlőközpontot. Ekkoriban az Ajaxnak és az Achillesnek sikerült kedvező támadást elfoglaltatni, a lövegek kezdettől fogva igen pontosan lőttek, erőszakos károkat okozva a német zsebcsatahajónak. Ez arra késztette Langsdorffot, hogy a nehézlövegek támadt ismét úgy ossza meg, hogy az egyik lövegtorony az Ajaxra és Achillesre álljon pontosan a támadás elhárítására, a sávjait a köré a löveg támadt az Exeter helyére áthelyezte.

A Graf Spee körülményes körülmények között a lövegek támadt is az Ajaxra és Achillesre irányult, de a gránátok támadt a köré a löveg köré a csapás a tengerbe. 6 óra 32 perckor az Exeter mintegy öt mérföldnyire a megpróbálta a jobb oldali torpedóval célba venni az ellenséget. Mivel ennek a támadásnak a megtételéhez a torpedóknak köré a löveg köré a támadt.

szakadatlanul robbanások remegtették meg, és mindkét fél egyre makacsabban igyekezett a maga javára eldönteni a párvíadalt, az Exeter kezdett lemaradni. A sárgyosan megcsúszott orr rész miatt Bell kapitány kénytelen volt csökkenten hajó sebességét, de kő megmaradt lővegővel mégis addig tartotta, amíg a behatoló vész el nem írsztotta a lővegőtoronyt. Ekkor a nehézcirkálós végleg harcképtelen lett, s a hajó kárterhelés 7 óra 30 perckor nehézkiesen dőlt le a vízbe fordult, hogy lassan elhajózzon a Falkland-szigetek felé.

A legénység nyomban hozzáfogott a mentési munkálatokhoz s a legszükségesebb javításokon dolgozott, hogy a hajó egyáltalán a vész szánán maradjon. A nehézcirkálós 40-50 találat érte, ezek közül a szíjmosat hátraszorító sárgyosabb gránátok okoztak, mint amilyeneket a maga lehetett ki. A hajón hatvanegyen haltak és hi halál, több tucat volt a sárgyosan sebesült. A legénység tagja, sokan sebtében bekövetkezett és mág vész sebekkel, nekilátott emberfeletti munkának, hogy a szíjmos helyen álljon, nehezen irányítva és a lővegekkel ártlyuggatott hajót a vész felszánán tartsa. Langsdorff most a tartotta a kő kőnnycirkálósra állsszpontosította. Nehéz lővegeinek nagyobb lőtávolságát kihasználva halálos átláthatagít a kő kisebb hajó nem sokáig állhatta. Harwood ezérendelte, hogy a cirkálós mesterséges füstfelhő vészdelmében tájvolodjon el.

A kő hajó semmiképpen sem juthatott az Exeter sorsára. Világos volt, hogy egymaga nem bír a zsebcsatahajóval, és most addig kell a szemmel tartania, amíg érő szét nem kap. Abban a percben, amikor a kő cirkálós tájvolodni kezdett Graf Speet, egy nehézcirkálós eltalálta az Ajax fűrbocát és elszakította a rádióadás antennáját. Ez a lővész a brit cirkálós és a néci zsebcsatahajó drámai állsszecsapásának első felvonását. Az ideiglenes nyugalom első perceiben Harwood jelentőst kőrt a lőszerkészletről, s megállapította, hogy a szakadatlan tartás során annyi lőszerszármazék fel, hogy ha akárcsak egy szén rővid ideig hasonló intenzitással folytatnák a harcot, a kő cirkálós lőszerraktárai hamarosan kiürülnek. Ezé határozott, hogy álltátedősig állveti az ellenséget, s aztán megpróbálja kihasználni az állszakít, hogy kis távolságról torpedóval és 152 mm-es lővegeivel ismét támadni kezdje. 7 óra 40 perc volt. A lővegek első sortáze áta mind állssze egy óra 22 perc telt el. E rővid idő alatt mindkő oldalon állsszesen 180 volt az elesettek és 79 a sárgyosan sebesültek száma.

Amikor Harwood parancsot adott a harc félbeszakítására, mág egyik fél sem aratott győzelmet, de nem is szenvedett vereséget. Brit részről támaszpontja felé haladt az Exeter, komoly sérüléseket szenvedett az Ajax, csupán az Achilles meg kisebb rongálódásokkal. El lehetett mondani, hogy ebben a pillanatban mág mindig Langsdorff állt jobban. A Graf Spee számára legkomolyabb bajt az Exeter 203 mm-es lővegeinek kő találat jelentette, ezek közül az egyik álltárté a páncélfedőzetet. Azon a helyen, ahol a gránát becsapódott, most tájtongás nyál és álltozott a hajó orron tájbbi tizennyolc találatot az Ajax és az Achilles érte el.

A zsebcsatahajó 36 ember halt meg, s Langsdorff állthatán meg volt rendőve, amikor tisztjeinek csoportjával elhaladt a vitorlavészszonnal letakart mozdulatlan testek mellett. Csupán az a jelentő vigasztalta, hogy a gőpház sőrtetlen maradt, a hajó tehát továbbra is maximális sebességgel haladhatott. Az is kedvező há-r volt, hogy egyik nehéz lővegő sem keletkezett kár, a hajó tázereje tehát nem csökkent.

Ezzel azonban a hajó hők vőget is értek. Amikor fél óra mőva Langsdorff megbeszélőre hők vta állssze a tiszteket kiderőlt, hogy a állzvetlen állvő kiláltsai egyáltalánban nem részsák. Mindenekelőtt az állzemanyagkőszleteket kekiegőszőteni. A állvegparancsnok jelentette, hogy a harc során a 280 mm-es gránátok hatvan százal kő felhasználták. A hajó állrsán nehőny csőnya lyuk tájtongott. Langsdorff elkomorult arccal figyelt és hosszasan gondolkodott. Vőg áll felemelte fejét, vőgigtekintett tisztjein, s álltszálag nyugodt hangon állz állte velők dállnt és áll

Uraim - kezdte -, kő cirkálós van a sarkunkban. Ez mág nem lenne tá nagy baj. Mág mindig előg érők vagyunk ah hogy leszámoljunk velők. Világos azonban, hogy erre nem nyőtanak nekőnk alkalmat. Mihelyt álljuk támadunk, kihasználljuk nagyobb sebességőket és visszavonulnak. Áőzemanyagra van száksőgőnk, a tább helyen álltlyuka hajó állrszel pedig nem indulhatunk el hazafél. Egyelőre ez nem álltszik tragikusnak, de az állszaki viharokban a hajó biztos pusztulását jelentenő.

Langsdorff állgy folytatta:

150 mőrfálldre vagyunk a La Platától. Egyetlen kiő marad szá munkra: befutni egy semleges kikőlbe, ott megpróbáll a legszükségesebb javítások előgőszőst és állzemanyagot vőtelezni. Az adott helyzetben Montevideót tartom legalkalmasabbnak.

A tisztek hallgattak. Talán igaz van a parancsnoknak. Ebben a pillanatban senki sem látott más, reálisabb utat a menekülésre. Langsdorff fejből a széllel lezárta azt a megbeszélést, amely elárnyékolta a német zsebcsatahajó sorsát.

Miközben a Graf Spee 22 csomó sebességgel haladt nyugati irányban, a két brit kőnnycirkáló figyelmesen követte jobbról az Ajax, balról az Achilles. Harwood a 600 méteres hullámsívon rendszeresen, minden órában hárt adott a német hadihajó helyzetéről, irányjáról és sebességéről. Ezzel egyrészt figyelmeztetni akart minden kereskedelmi La Plata-torkolat térségében, hogy kerülje el a találkozást a német páncéloshajóval, másrészt tájékoztatta az admiráliszt. Kilenc óra körül az Ajax felé vette útját a gép. Ráviddel kilenc óráig ugyanis a pilóta megpróbált a Graf Spee felé kerülni, hogy megállapíthassa az okozott kárt és sérüléseket mért okozott. Erősen leghajókat elűzte. Az Ajax felé szállt le a tengerre és minél előbb fel kellett kerülnie a felé. hogy ez alatt a Graf Spee ne tehessen szert lényeges elnyire. A két cirkáló hamarosan ismét az ellenség nyomában volt.

(részlet Milos Hubacek: Lángoló écein c. könyvből)